

Krisen i Europa: Prognose af AE, OFCE og IMK

EU's sparepolitik har haft store sociale konsekvenser

Ny prognose for langtidsledigheden viser, at langtidsledigheden i EU, som i øjeblikket er den højeste siden slutningen af 90'erne, kan blive vanskelig at sænke igen. Langtidsledigheden forventes fortsat at være omkring 11½ mio. personer i 2015 i EU. Samtidig har stigningen i langtidsledigheden og EU's sparepolitik medført, at flere i dag lider under materielle afsavn i deres hverdag. Flere har problemer med at betale husleje, afdrage på lån, håndtere uforudsete udgifter, har ikke råd til ordentlig mad, og flere må afstå fra almindelige forbrugsgoder. Der er således 48 mio. europæere, der oplever materielle afsavn i deres hverdag.

af chefanalytiker **Erik Bjørsted**, senioranalytiker **Signe Dahl**
& stud.scient.oecon **Anne Marie Krogsgaard Andersen**

11. december 2014

Analysens hovedkonklusioner

- Ny prognose viser, at langtidsledigheden, som pt. er den højeste siden slutningen af 90'erne, vil fortsætte med at være høj de kommende år. I 2015 ventes ca. 11½ mio. arbejdsløse således fortsat at være langtidsledige.
- Som konsekvens kan flere tabe tilknytningen til arbejdsmarkedet, ligesom arbejdsløsheden kan bide sig fast, hvilket kan skade vækstpotentialet i europæisk økonomi.
- Stigningen i langtidsledigheden har, sammen med EU's sparepolitik, hvor der de senere år i en række lande bl.a. er blevet afsat færre midler til social beskyttelse, også haft sociale konsekvenser. Flere lider i dag således under materielle afsavn i deres hverdag.
- Flere har problemer med at betale huslejen, betale deres afdrag på lån, har ikke råd til ordentlig mad og må afstå fra helt almindelige forbrugsgoder. Udviklingen er en indikation på, at flere er i fare for at blive fattige.
- Af hensyn til at sikre en høj arbejdsmarkedsdeltagelse, høj beskæftigelse og velstand er det vigtigt, at samfundet investerer i mennesker – også de svage. Stigningen i langtidsledigheden og i antallet af fattige viser, at netop det har EU forsømt.

Kontakt

Chefanalytiker

Erik Bjørsted

Tlf. 33 55 77 15

Mobil 27 68 79 50

eb@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

Langtidsledigheden i EU har bidt sig fast

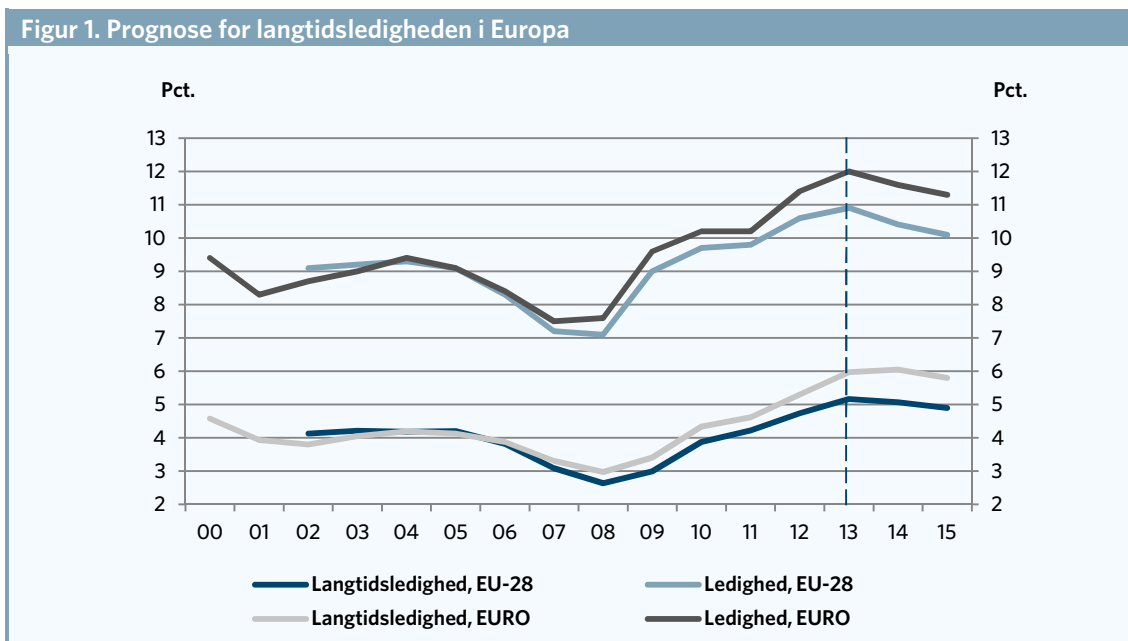
Seks år inde i krisen oplever Europa fortsat meget høj arbejdsløshed. I Euroområdet slås man fortsat med de højeste ledighedsprocenter, der er målt de sidste små tyve år, og samtidig er ca. halvdelen af de ledige fanget i langtidsledighed. Det gælder også i EU som helhed.

Samlet er mere end 12 mio. langtidsledige i EU – heraf ca. 9½ mio. i Euroområdet. I pct. af arbejdsstyrken svarer de godt 12 mio. langtidsledige til 5,1 pct. af arbejdsstyrken, mens de 9½ mio. langtidsledige i Euroområdet svarer til 6,2 pct. af arbejdsstyrken. Alt i alt slås Europa med den højeste langtidsledighed siden slutningen af 90'erne.

Samtidig har ca. ¼ af de ledige været ledige i mere end to år, og antallet har været voksende det seneste år.

Selvom arbejdsløsheden den kommende tid forventes at falde svagt i Europa, vil det formentlig gå langsomt med at få nedbragt langtidsledigheden. Det viser den nye prognose iAGS (independent Annual Growth Survey), som AE har udarbejdet sammen med det franske institut OFCE og det tyske institut IMK.

I 2015 ventes langtidsledigheden i EU fortsat at være lidt under 4,8 pct. svarende til ca. 11½ mio. langtidsledige og 5,8 pct. i Euroområdet svarende til rundt regnet 9 mio. langtidsledige. Det fremgår af figur 1.

Kilde: AE på baggrund af egne beregninger.

Langtidsledige er ikke så eftertragtede af virksomhederne, og dermed risikerer de langtidsledige at hænge fast i ledigheden, og i sidste ende risikerer de måske helt at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet. Den effektive arbejdsstyrke bliver alt andet lige mindre, når mange ledige er fanget i langtidsledighed, og det kan skade vækstpotentialet i Europa. Udover at stigningen i langtidsledigheden kan sænke vækstpotentialet i økonomien har den høje langtidsledighed dog også store personlige og sociale konsekvenser.

Flere lider materielle afsavn

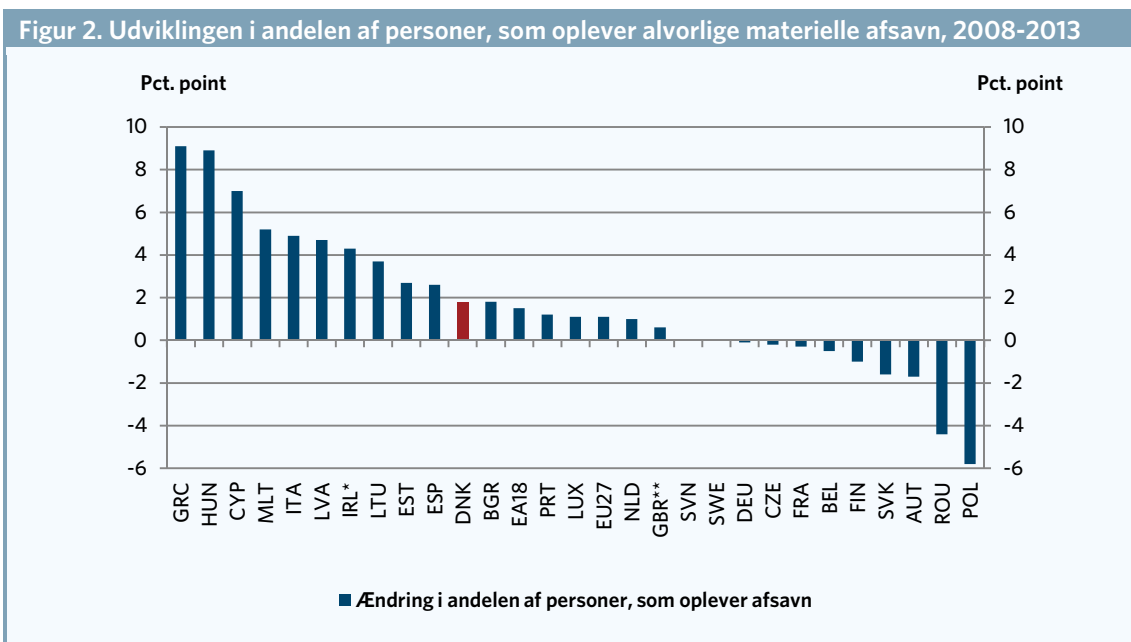
Generelt har krisen i Europa øget risikoen for, at flere bliver fanget i fattigdom i form af alvorlige materielle afsavn. Flere og flere oplever således materielle afsavn i deres hverdag, hvilket er en indikation på, at fattigdommen i Europa er voksende.

Eurostats definition af at lide materielle afsavn er defineret som, at man har problemer med mindst 4 af 9 udgifter. Udgifterne er som følger:

- 1) betale husleje eller afdrage på lån,
- 2) betale varmeudgifter,
- 3) håndtere uforudsete udgifter,
- 4) have råd til kød eller andre proteinholdige næringsmidler,
- 5) have råd til ferie,
- 6) have råd til TV,
- 7) have råd til vaskemaskine,
- 8) have råd til en bil,
- 9) have råd til en telefon,

Det giver ikke meget mening at sammenligne niveauerne for materielt afsavn landene imellem, da der er stor forskel på levestandarder, men stigningen i andelen af personer, som har problemer med at klare ovenstående udgifter, er en klar indikation af, at fattigdommen er vokset. Sammenlignet med Eurostats indikator for risikoen for fattigdom er indikatoren for alvorlige materielle afsavn en mere grel indikator, der rammer en mere afgrænset gruppe.

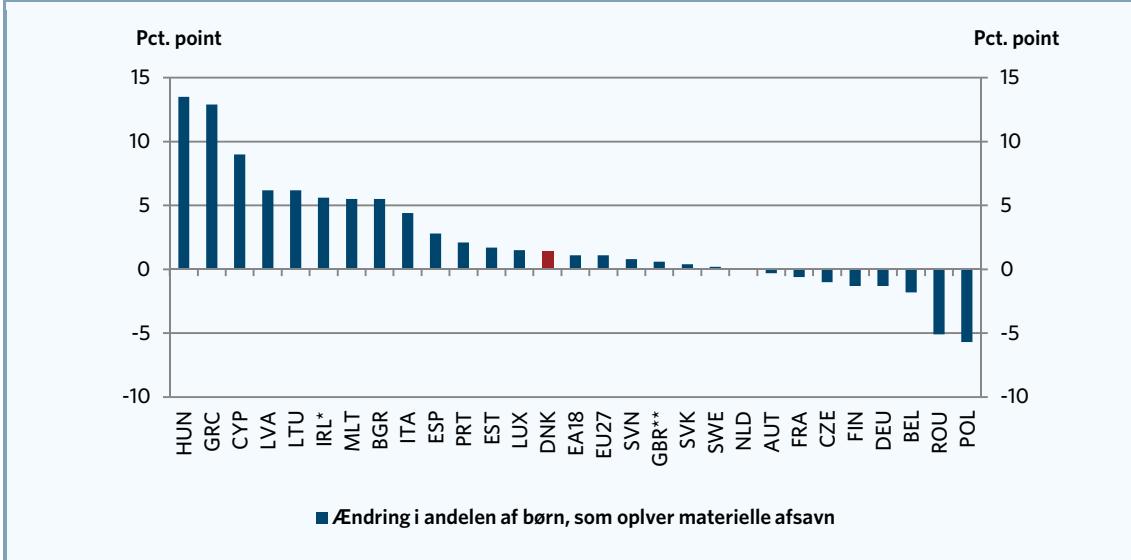
Som det fremgår af figur 2, er det specielt de gældsplagede lande i Sydeuropa og flere østeuropæiske lande, som har oplevet den største stigning i andelen af personer, der oplever alvorlige materielle afsavn. Der er omkring 48 millioner personer i Europa, der oplever materielle afsavn i deres hverdag. For Danmark er det 215.000 personer.

Anm.: * markerer at de seneste data er fra 2012, ** markerer at der er anvendt 2011 data pga. databrud.
 Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

For børn, som oplever alvorlige materielle afsavn, er der ligeledes en stigning. Det fremgår af figur 3. Stigningen i andelen af børn, som oplever materielle afsavn, er bekymrende, fordi afsavn og manglende muligheder i barndommen kan have langsigtede konsekvenser for børnene – f.eks. i forhold uddannelse. Igen er det især de gældsplagede lande og flere østeuropæiske lande, som springer i øjnene.

Figur 3. Udviklingen i andelen af børn (0-18 år), der oplever alvorlige materielle afsavn, 08-13

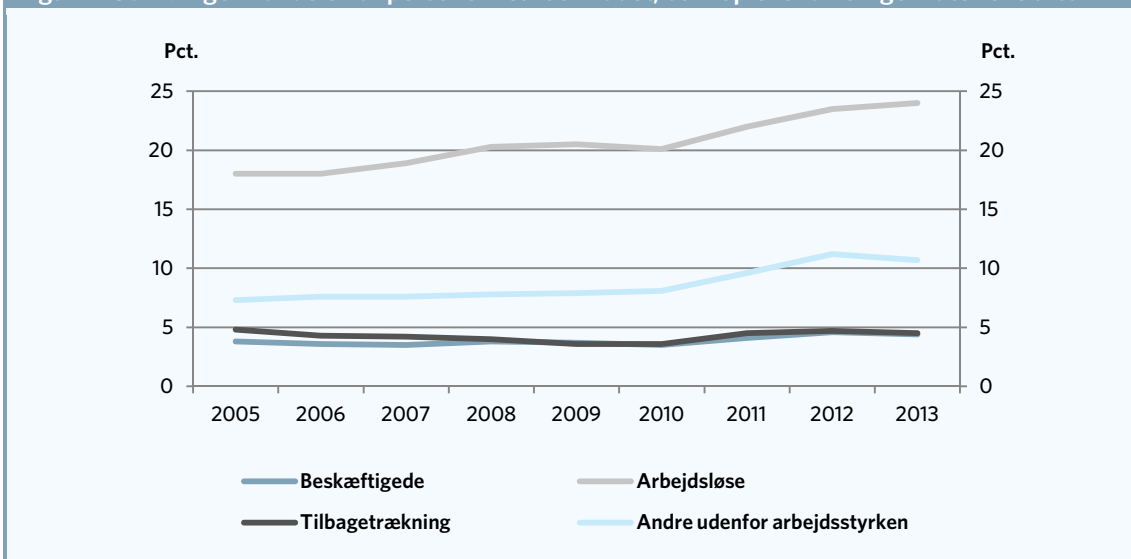

Anm.: * markerer at de seneste data er fra 2012, ** markerer at der er anvendt 2011 data pga. databrud.
 Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

Knap hver 4. arbejdsløs i euroområdet lider materielle afsavn

Ser man på, hvilke grupper der oplever materielle afsavn i euroområdet, er det specielt arbejdsløse og personer, som står udenfor arbejdsstyrken, som endnu ikke har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Det fremgår af figur 4, at det er de personer, der står udenfor arbejdsmarkedet der både har de største niveauer og de største stigninger i alvorligt materielt afsavn.

Figur 4. Udviklingen i andelen af personer i euroområdet, som oplever alvorlige materielle afsavn

Note: Personer over 18 år i euroområdet.
 Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

Men hvilke risikofaktorer bidrager især til stigningen i gruppen af personer, som oplever materielle afsavn?

Færre penge til social beskyttelse og langtidsledighed øger risikoen for materielle afsavn

Der er flere faktorer, der kan have bidraget til stigningen i andelen af personer, som oplever materielle afsavn.

Hvis BNP pr. indbygger falder, kan det potentielt betyde, at flere oplever materielle afsavn. Langtidsledighed kan også øge andelen, da man som arbejdsløs bruger af sin opsparing til at starte med, men opsparingen ebber ud, når den ledige har været uden for arbejdsmarkedet i en længere periode. Hvis samfundet vælger at bruge færre penge på social beskyttelse – herunder skærer i understøttelsen for grupper uden arbejde, kan det også øge andelen af personer, som oplever alvorlige materielle afsavn.

I boks 1 er det på baggrund af paneldata forsøgt at kortlægge, hvilke forhold, der øger andelen af personer, som oplever materielle afsavn, og som dermed øger risikoen for, at fattigdommen vokser. Beregningerne viser, at faldende BNP pr. indbygger, højere langtidsledighed og færre penge til social beskyttelse alle øger andelen af personer, som oplever materielle afsavn.

BNP pr. indbygger ventes at vokse de kommende år, men der kan komme forsinkede effekter af den faldende velstand fra årene før. Dertil kommer, at langtidsledigheden som nævnt bliver vanskelig at reducere nævneværdigt, og samtidig trækker EU's sparepolitik, som i en række lande de senere år har bevirket at der afsættes færre midler til social beskyttelse, også i retning af, at flere vil opleve materielle afsavn. Flere kan således også de kommende år blive fanget i fattigdom.

Boks 1. Hvilke faktorer bidrager til materielle afsavn

I det følgende tages der udgangspunkt i nedenstående estimationsligning, som estimeres på baggrund af paneldata.

$$\Delta SMD = \alpha \Delta GDP + \beta \Delta GDP_{-1} + \gamma \Delta LTUNR_{-1} + \delta \Delta SPE_{-1} + C + \mu$$

hvor,

ΔSMD , er ændringen i andelen af personer, som oplever alvorlige materielle afsavn

ΔGDP , er vækstrate i BNP pr. indbygger

ΔGDP_{-1} , er den laggede vækstrate i BNP pr. indbygger

$\Delta LTUNR_{-1}$, er den laggede ændring i langtidsledighedsraten i procentpoint

ΔSPE_{-1} , er den laggede procentvise ændring i udgiften til social beskyttelse pr. indbygger (Euro, faste priser)

C er en konstant

og μ , er fejllæddet

Tabel B1. Estimationsresultater

	Estimat	Spredning	T-værdi
Vækstrate i BNP pr. indbygger	-0,115	0,032	-3,65
Vækstrate i BNP pr. indbygger, lagget	-0,113	0,04	-2,79
Lagget ændring i langtidsledighedsprocenten	0,313	0,117	2,68
Lagget ændring i udgiften til social beskyttelse	-0,039	0,013	-3,06
Konstant	0,102	0,113	0,90

Anm: Der er testet for autokorrelation og enhedsrod i residualerne og der er ikke tegn på nogen af delene.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat

$$R^2 = 0,42$$

Antal lande : 27

Antal observationer : 185

$$Wald (joint): Chi^2(4) = 48.46[0.000]$$

EU skal huske at investere i mennesker

EU begyndte i foråret 2010 at påbyde medlemslandene at få bedre styr på de offentlige budgetter. Det medførte, at EU-landene på en og samme tid begyndte at stramme finanspolitikken med det resultat, at arbejdsløsheden og langtidsledigheden, som ellers var begyndt at stabilisere sig, igen begyndte at vokse. Ikke nok med at sparepolitikken dræbte et spirende opsving, men samtidig bevirkede sparepakkerne også, at der i en lang række lande de senere år er blevet sat færre penge af til social beskyttelse.

Det har alt sammen medført, at flere er kommet ud på kanten af arbejdsmarkedet, ligesom flere er i risiko for at blive fattige.

Øget langtidsledighed og øget fattigdom – især fattigdom blandt børn – kan have negative langsigtede konsekvenser for vækstmulighederne i Europa.

Der er brug for, at især lande som Tyskland, men også Nordeuropa sætter flere offentlige investeringer i gang. Det vil ikke kun øge væksten i Tyskland og Nordeuropa, men vil også gavne de gældsplagede lande.

Junckers vækstpakke er et skridt i den rigtige retning, men virkningen af pakken er alt for usikker til, at den kan stå alene – Der er brug for yderligere tiltag.

Endelig skal EU-landene huske at investere i mennesker – også de svage – og fokusere på aktiv arbejdsmarkedspolitik og øge fleksibiliteten af deres arbejdsmarkeder, så virksomhederne bliver mere villige til at oprette flere stillinger.